

Innst. S. nr. 189

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget fra sosialkomiteen

St.meld. nr. 14 (2002-2003)

Innstilling fra sosialkomiteen om samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Regjeringen går inn for at velferdstjenestene skal bli bedre tilpasset brukernes behov og bidra til at flere ledes mot arbeid og færre mot stønader. Det framholdes at brukere som har problem med arbeid og inntekt, i framtiden skal møte et mer samordnet tilbud.

Som bakgrunn for meldingen vises det til at følgende ble enstemmig vedtatt av Stortinget 12. desember 2001 i forbindelse med behandlingen av sosialkomiteens budsjettinnstilling høsten 2001:

"Stortinget ber Regjeringen utrede spørsmålet om én felles etat for sosial-, arbeidsmarkeds- og trygdeetaten og legge saken frem for Stortinget på egnet måte i løpet av 2002."

I meldingen legges fram Regjeringens vurderinger av både én felles etat og andre organisasjonsmodeller.

Regjeringen foreslår i meldingen en omorganisering av velferdsforvaltningen basert på tre elementer:

- En enhetlig førstelinjetjeneste basert på samarbeid mellom stat og kommune som særlig er rettet mot dem som står i fare for å falle ut av arbeidslivet, eller som på grunn av manglende arbeid eller arbeidsevne har behov for hjelp fra det offentlige.
- En reorganisert statlig velferdsforvaltning med én etat for arbeid og relaterte ytelser og én etat for pensjoner og familieytelser.
- En videreføring av kommunenes ansvar for sosialtjenesten.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bjarne Håkon Hanssen, Britt Hildeng, Asmund Kristoffersen og Gunn Olsen, fra Fremskrittspartiet, lederen John I. Alvheim og Harald T. Nesvik, fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo og Sigbjørn Mølvik, og fra Senterpartiet, Ola D. Gløtvold, viser til at sosialkomiteen ved behandling av en rekke velferdsreformer har uttrykt bekymring for at mennesker med hjelpebehov ikke får adekvat hjelp. Mange blir "kasteballer" mellom ulike etater som forvalter ulike velferdslover og økonomiske ytelser. Komiteen har i disse sammenhengene pekt på behovet for større samordning mellom de ulike etatene og ønskeligheten av å få én felles etat.

Dette var utgangspunktet for at Stortinget i forbindelse med budsjettbehandlingen høsten 2001 enstemmig vedtok:

"Stortinget ber Regjeringen utrede spørsmålet om én felles etat for sosial- arbeidsmarkeds- og trygdeetaten og legge saken frem for Stortinget på egnet måte i løpet av 2002."

Flertallet har merket seg at departementet i liten utstrekning har imøtekommet Stortingets ønske om å få seg forelagt utredning av hvordan én felles etat for sosial-, arbeidsmarkeds- og trygdeetaten kan se ut.

Flertallet konstaterer at departementet kommer med et forslag som fortsatt innebærer to statlige etater med en annen arbeidsfordeling enn i dag, og at kommunenes sosialtjeneste forblir uendret.

Flertallet viser til at forslaget fra Regjeringen innebærer at en fortsatt skal ha tre selvstendige etater. Dette fører til at "kasteballproblematikken" ikke blir løst gjennom dette forslaget. Selv om noen problemer vil kunne bli løst bedre, vil nye skillelinjer skape andre gråsoner.

Med bakgrunn i de føringer som Stortinget opp gjennom tidene har gitt i forhold til behovet for en samordning og felles etat, mener flertallet at det er viktig at en framtidig organisering inkluderer den kommunale sosialtjenesten i sterkere grad enn det Regjeringen legger opp til.

Flertallet mener at det er brukerne av de sosiale ytelsene som i stor utstrekning er de som har behov for sammensatte tjenester, og som derfor ofte må forholde seg til så vel trygdeetaten som til arbeidsmarkedsetaten i tillegg til det kommunale tjenesteapparat.

Flertallet viser til at Stortinget ba Regjeringen utrede spørsmålet om én felles etat innen 2002 og legge det frem for Stortinget på egnet måte. Flertallet konstaterer at Regjeringen har valgt å legge frem sine forslag som en melding, og tar det til etterretning.

Flertallet viser til komiteens høringer om meldingen. I disse ble det fra flere hold reist kritikk mot manglende høring av brukerorganisasjoner og representanter fra de ansatte.

Flertallet vil videre peke på at det ikke synes å foreligge noen vurderinger av forslaget fra de etatene som eventuelt vil bli berørt.

Flertallet kjenner til at det lokalt bedrives stor forsøksvirksomhet. Flere steder synes en å ha kommet lengre i tenkningen om, og arbeidet med, å etablere én felles etat for de statlige og kommunale tjenesteytingene enn departementet har gjort. Erfaringer fra disse forsøkene er lite vektlagt i meldingen.

Flertallet mener at St.meld. nr. 14 (2002-2003) ikke gir det grunnlag komiteen trenger for å utforme modellen for framtidens organisering av viktige velferdsordninger.

Flertallet viser til at det ønsker en utredning om hvordan vi kan etablere *én felles etat*, et velferdskontor, der hele virkemiddelapparatet til arbeidsmarkedsetaten, trygdeetaten og sosialkontoret tas i bruk i saksbehandlingen overfor den enkelte bruker av tjenesten.

Flertallet har ikke tatt standpunkt til hvorvidt en slik felles etat bør være statlig eller kommunal, og vil be om en utredning av begge deler.

Flertallet legger til grunn at brukerorganisasjonene, etatene og de ansattes organisasjoner tas med i prosessen.

Flertallet vil peke på at en i det videre arbeidet med utredningen legger vekt på erfaringene de tre etatene har høstet gjennom prosjekter i flere år.

Flertallet vil videre understreke at forsøksarbeidet som er i gang ikke stopper opp, men at det gis muligheter for å prøve ut ulike modeller.

Flertallet viser til det som står foran og foreslår:

"St.meld. nr. 14 (2002-2003) - Samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten - sendes tilbake til Regjeringen."

"Stortinget ber Regjeringen utrede ulike modeller for én felles velferdsetat bestående av dagens Aetat, trygdeetaten og sosialetaten."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Beate Heieren Hundhammer, Bent Høie og Elisabeth Røbekk Nørve, og fra Kristelig Folkeparti, Åse Gunhild Woie Duesund og Magne Aarøen, viser til Stortingets vedtak fattet den 12. desember 2001:

"Stortinget ber Regjeringen utrede spørsmålet om én felles etat for sosial-, arbeidsmarkeds- og trygdeetaten og legge saken frem for Stortinget på egnet måte i løpet av 2002."

Disse medlemmer konstaterer at Regjeringen har fulgt opp Stortingets vedtak innenfor fastsatt frist og fremlagt en melding som blant annet inneholder en utredning av én felles etat for sosial-, arbeidsmarkeds- og trygdeetaten. Disse medlemmer viser til at Regjeringens hovedmål for reorganiseringen er at flere skal tilbakeføres til arbeid eller i aktiv virksomhet, slik at færre har trygd eller stønad som hovedkilde til forsørgelse. Videre tar omorganiseringen sikte på en mer brukervennlig, samordnet og effektiv velferdsforvaltning.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har vurdert ulike organisasjonsmodeller, herunder to ulike modeller for én felles etat. I begge disse alternativene vil den nye statlige etaten ha ansvar for de oppgavene som trygdeetaten og Aetat har i dag, men de er ulike med hensyn til den kommunale sosialtjenestens ansvar. Videre har Regjeringen vurdert en modell der en statlig etat har ansvar for inntektssikring, mens en kommunal etat har ansvar for tjenesteytelse. Den tredje modellen består av en jobbetat for forvaltning av alle jobbrelaterte ytelser og tjenester, samt en pensjonsetat for forvaltning av pensjoner og familierelaterte ytelser. I sistnevnte modell er det lagt til grunn at den kommunale sosialtjenestens ansvar videreføres, og at det etableres en felles førstelinjetjeneste for alle tre etater.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har vurdert de ulike organisatoriske løsningene i forhold til følgende kriterier: Organiseringen skal gi førsteprioritet til arbeidsmuligheter for personer i yrkesaktiv alder. Det er videre lagt til grunn at oppgavene i den enkelte organisasjon ikke må bli for komplekse med innebygde målkonflikter, men at organiseringen må bidra til ryddige politiske og administrative ansvarsforhold. Videre skal organisasjonen effektivt kunne iverksette økonomiske overføringer og føre til reduserte samfunnsmessige kostnader. Det er også lagt vekt på at oppgaver som krever stor grad av samordning overfor den enkelte bruker, bør legges til samme organ. Disse medlemmer viser til at meldingen også inneholder en redegjørelse og vurdering av ulike forsøk med samordning av de aktuelle etater.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen på bakgrunn av disse kriteriene har vurdert at én felles etat ikke er en anbefalt løsning. Begrunnelsen for dette er at en slik etat vil være en så vidt kompleks organisasjon, at denne kan få innebygde mål- og prioriteringskonflikter. Regjeringen har derfor foreslått en modell der man samler alle arbeidsrelaterte ytelser og tjenester i én etat,

slik at denne etaten kan arbeide for å sikre det overordnede målet om tilbakeføring til arbeid for flest mulig. Pensjonsetaten skal på sin side sørge for utbetaling av pensjoner og familieytelser. Den sentrale målsettingen for pensjonsetaten vil være utbetaling av rett ytelse til rett person i rett tid.

En felles førstelinjetjeneste hvor også sosialtjenesten i kommunene er med, vil sikre at brukeren får ett sted å henvende seg og slipper den rundgangen mellom kontorene som mange opplever i dag. Førstelinjetjenesten skal gi brukeren et tilbud om helhetlig avklaring av sine behov uavhengig av "eierskapet" til ytelse og tjenester, og brukere med sammensatte behov skal ha rett til en fast kontaktperson som skal bistå med veiledning og oppfølging. Organiseringen bak skranken må være effektiv i forhold til å nå de målene som er satt. Regjeringens forslag om opprettelse av en ny statlig jobbetat og en ny pensjonsetat vil bidra til dette, samtidig som man unngår de målkonfliktene og styringsproblemene som ligger i en stor felles etat med 15 000 ansatte og et samlet budsjett på rundt 200 mrd. kroner.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har presentert utredningen i form av en stortingsmelding. Formålet med meldingen er å gi grunnlag for en prinsipiell, politisk vurdering av fremtidig organisasjonsmodell. På grunnlag av en slik organisatorisk plattform kan det videre arbeidet med reformen iverksettes, herunder utredning av konkrete spørsmål knyttet til finansiering, forvaltning og utforming av stønadsordninger.

Disse medlemmer merker seg at komiteen ikke har tatt stilling til spørsmålet om en felles etat bør være kommunal eller statlig. Disse medlemmer er enige med Regjeringen i at arbeidsmarkedspolitikken og forvaltning av pensjoner og trygd bør forbli et statlig

forvaltningsansvar og ikke overlates til den enkelte kommune.

Disse medlemmer understreker at manglende beslutning fra Stortingets side med hensyn til reformens politiske plattform gir et manglende grunnlag for Regjeringens videre arbeid med reformen. Disse medlemmer påpeker at en tilbakesendelse av saken uten videre behandling medfører en kraftig forsinkelse i det nødvendige arbeidet med forbedring av velferdstjenestene. Dette medfører etter disse medlemmers syn at brukerne blir skadelidende. Disse medlemmer mener den fremlagte stortingsmelding gir et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for valg av en organisatorisk modell.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen viser til merknadene og til meldingen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

St.meld. nr. 14 (2002-2003) - Samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten - sendes tilbake til Regjeringen.

II

Stortinget ber Regjeringen utrede ulike modeller for én felles velferdsetat bestående av dagens Aetat, trygdeetaten og sosialetaten.

Oslo, i sosialkomiteen, den 10. april 2003

John I. Alvheim
leder

Britt Hildeng
ordfører

Åse Gunhild Woie Duesund
sekretær

